

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методик викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

Ultimately, prompt engineering is not merely a technical skill; it is a cognitive bridge between the researcher's internal thought process and the global academic community. By integrating AI into the EAP curriculum as a rhetorical partner, we empower PhD students to write with enhanced academic precision, logic, and confidence. The instructor's role is thus refocused: we are no longer merely correcting errors, but teaching a new generation of scholars how to mediate their intellect through the most sophisticated linguistic tools of the 21st century.

References

1. Hyland, K. (2023). *Academic Discourse and the Challenge of AI*. London: Routledge.
2. Mollick, E. R., & Mollick, L. (2023). *Assigning AI: Seven approaches for students, with prompts*. Social Science Research Network. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4475995>
3. Mollick, E. (2024) *Co-intelligence: Living and working with AI*. London: Portfolio Penguin.
4. Tseng, W., & Warschauer, M. (2023). AI-writing tools in education: if you can't beat them, join them. *Journal of China Computer-Assisted Language Learning*, 3(2), 7–12. <https://doi.org/10.1515/jccall-2023-0008>
5. Warschauer, M., & Xu, Y. (2024). Generative AI for language learning: Entering a new era. *Language Learning & Technology*, 28(2), 1–4. <https://hdl.handle.net/10125/73569>

Педченко Олена,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології та прикладних студій
Маріупольський державний університет

ФІЛОСОФСЬКИЙ ТЕКСТ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ОСВІТІ: МІЖ ІНТЕРПРЕТАЦІЄЮ ТА ПРАКТИКОЮ

У сучасній перекладацькій освіті філософський текст постає як особливий об'єкт навчання, що поєднує складну концептуальну структуру, метафоричну насиченість і високий рівень етичної рефлексії. Робота з такими текстами вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, а й здатності до глибокої інтерпретації, критичного мислення та усвідомленого стилістичного вибору. Саме в цьому перетині інтерпретації й практики було реалізовано перекладацький проєкт філософського есе Кшиштофа Чижевського «Практикуючи утопію», здійснений студентами і викладачами Маріупольського державного

університету у межах роботи Лабораторії прикладної філології. Проект засвідчив потенціал перекладу філософських текстів як ефективного інструменту практикоорієнтованої підготовки майбутніх перекладачів та водночас як форми залучення університетської спільноти до актуального європейського гуманітарного дискурсу. Ініціатива виникла на перетині кількох процесів: актуалізації європейського гуманітарного діалогу в межах альянсу Transform4Europe та потреби осучаснення перекладацької освіти шляхом залучення студентів до роботи з текстами високої філософської й стилістичної складності.

Есей Чижевського був уперше представлений у 2024 році на стратегічних сесіях альянсу європейських університетів Transform4Europe як текст, що репрезентує його ідеологічний вимір: відкритість до Іншого, етику гостинності, відповідальність за спільний простір культури та відмову від замкнених ідентичностей. У цьому контексті «Практикуючи утопію» постає не як абстрактна філософська рефлексія, а як програмний гуманітарний маніфест, спрямований на осмислення утопії як етичної практики, шляху й постійного руху – замість досяжного ідеалу. Первісно текст був представлений у польській, англійській та литовській мовних версіях; поява українського перекладу у 2025 році розширює поле його рецепції та вписує український інтелектуальний простір у ширший європейський діалог.

Автор есею, Кшиштоф Чижевський, є одним із провідних польських есеїстів, поетів і культурних діячів сучасності, співзасновником і багаторічним керівником Фонду «Пограниччя» в Сейнах, людиною, яка допомагає українцям словом і ділом у ці важкі часи. [5]. Його діяльність і тексти зосереджені на проблемах пам'яті, кордонів, іншості, співбуття культур і відповідальності інтелектуала в суспільстві. Чижевський послідовно розвиває гуманітарну модель «пограниччя» як простору діалогу, де зустріч із Іншим є не загрозою, а умовою творення спільноти. Ці ідеї лежать в основі його книги «У напрямку Ксенополісу» [4] та есею «Практикуючи Утопію», поєднуючи біблійні, античні та модерні філософські мотиви, вибудовуючи складну етичну аргументацію.

Творча перекладацька лабораторія була задумана як простір навчання через практику, у якому переклад розглядався не як суто технічна діяльність, а як інтерпретаційний і аналітичний процес. Робота з текстом передбачала паралельне звернення до польського оригіналу та англійського перекладу, що дало змогу зіставляти смислові рішення, уточнювати концептуальні акценти та виявляти стилістичні особливості авторського письма. Такий підхід не лише підвищив якість перекладу, а й продемонстрував студентам принципову важливість роботи з першоджерелом, особливо у випадку філософсько-есеїстичних текстів.

Мікроаналіз репрезентативних фрагментів польського оригіналу [6] та українського перекладу [3] есея Кшиштофа Чижевського засвідчує послідовну орієнтацію перекладу на відтворення авторської інтонації, риторичної напруги та образно-філософського реєстру

тексту. Уже в початковому фрагменті з біблійно-апокаліптичним образом Левіафана збережено загальну тональність тривоги й есхатологічного передчуття; водночас перекладацьке рішення замінити дієслово «*spowija*» (огортає) конструкцією «*kiadae tyn*» посилює динаміку образу, не руйнуючи його символічної ваги. Відтворення анафоричних структур типу «*Nie... / He...*» у фрагментах із застереженнями та моральними імперативами демонструє увагу до ритмічної організації тексту й до інтонації безпосереднього звернення до читача, зокрема через інверсійні конструкції, характерні для польського синтаксису.

Особливо показовими є перекладацькі рішення щодо збереження культурно-філософського регістру лексики: калькування прикметника «*epifaniczna*» як «*епіфанічна*» дозволяє зберегти термінологічну точність і міжкультурну впізнаваність поняття, а передача словосполучення «*przepastnie odległa*» як «*безмірно далеко*» підтримує піднесений, майже пророчий тон есею. У фрагментах з імперативною модальністю

Nie lękaj się ich. Nie daj sobie odebrać wizji, która zasiała w tobie wyobraźnia moralna [6]

Не лякайся їх. Не дай відібрати візію, яку посіяла в тобі моральна уява [3, с.249].

український переклад зберігає біблійно-риторичний тембр, точно відтворюючи метафору «моральної уяви» як джерела візії через образ «засівання».

Аналіз аргументативних фрагментів, присвячених співвідношенню практики й ідеї, показує прагнення перекладу зберегти логічну симетрію оригіналу за допомогою синтаксичного паралелізму:

Praktyka nie jest zewnętrzna wobec idei... Praktyka jest nierozdzielna z myślą [6]

Практика не є зовнішньою щодо ідеї... Практика – єдина з думкою [3, с. 249]

Приклад показує, що структура аргументу збережена через синтаксичний паралелізм. Водночас окремі рішення, як-от заміна означення «нероздільна з думкою» формулою «єдина з думкою», демонструють тенденцію до стилістичного ущільнення й афористичності, що дещо змінює логічну прозорість, але підсилює риторичну виразність. Афористичні формули типу

Utopia jest wizją w praktyce. Pozbawiona przełożenia na działanie staje się uludą [6].

Утопія – це візія в практиці. Позбав її дії, вона стане оманною [3, с.249].

в українському перекладі відтворюються з підкресленою адресністю: перехід від пасивної конструкції до активного звернення («Позбав її дії...») посилює імперативний характер висловлювання та узгоджується із загальною настановою есею як морального заклику.

Таким чином, український переклад не лише зберігає ключові стилістичні параметри оригіналу таких як інтонація звернення, анафоричність, метафоричну щільність і афористичність, а й у низці випадків свідомо активізує адресність і динаміку висловлювання, не виходячи за межі авторської стилістики Чижевського. Він стає формою інтерпретації та

сміслової відповідальності, що є продовженням української традиції розуміння перекладу як творчого й культурно зумовленого акту, який, на думку Григорія Кочура, передбачає самообмеження перекладача та стримання власного «я» задля точного наслідування образно-сміслової структури та стильової форми оригіналу [2].

Публікація перекладу у журналі «Всесвіт» у його ювілейний рік надала проєкту інституційного завершення та водночас відкрила перспективу подальшої співпраці між університетським середовищем і провідними інституціями України. У цьому сенсі проєкт виходить за межі окремої перекладацької ініціативи, постаючи моделлю сучасної гуманітарної освіти, у якій переклад стає формою критичного мислення, етичного самоперевищення та активної участі у міжкультурному діалозі, долученням до «культурної дипломатії» за словами головного редактора журналу Дмитра Дроздовського [1]. Сподіваємось, що українська версія есею «Практикуючи Утопію» є не лише результатом спільної праці викладачів і студентів, а й важливим внеском у розвиток української перекладацької школи та європейського інтелектуального простору.

Література

1. Викладачі й студенти Маріупольського переклали філософський есей польського письменника [Електронний ресурс] Сайт Маріупольського державного університету. 06.01.2026. URL: <https://mu.edu.ua/news/vikladachi-y-studenti-mariupolskogo-pereklali-filosofskiy-esey-polskogo-pismennika> (дата звернення: 07.01.2026)
2. Чередниченко О. Перекладацький доробок Григорія Кочура [Електронний ресурс] *Всесвіт*. 2009. № 1–2. URL: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/578/41/> (дата звернення: 15.12.2025)
3. Чижевський К. Практикуючи Утопію. *Всесвіт*. 2025. № 9-12. С. 248-253.
4. Чижевський К. У напрямку Ксенополісу. Київ. Дух і Літера, 2024. 480 с.
5. Чижевський К. Що таке «перемога» для українців? Українська енергія сильніша за війну: Інтерв'ю українському телеканалу у Польщі SLAWA LIFE. 08.12.2025. URL: <https://youtu.be/x3lejd9MzQQ?si=YTtZgPBgPZIMDYcq> (дата звернення: 21.12.2025)
6. Czyzewski k. Praktykowanie Utopii/ Przegląd Polityczny. 2024. № 184. S. 2-10. URL: <https://www.pogranicze.sejny.pl/o-nas/tworcy-pogranicza/krzysztof-czyzewski-3/krzysztof-czyzewski-praktykowanie-utopii/> (дата звернення: 15.12.2025)